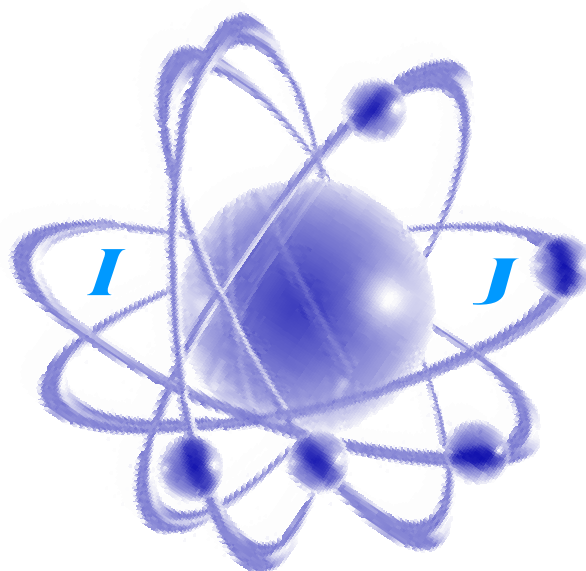

ISSN 2010-720X

ILIM HÁM JÁMIYET

2017 (№2)

FAN VA JAMIYAT

**ОҚЫТЫҰДА ТӘЛИМ МАЗМУНЫНЫҢ БӨЛИМЛЕРИ БОЙЫНША
ӨЗЛЕСТИРИҰ ДӘРЕЖЕЛЕРИН АНЫҚЛАҰ**

З.К.Ильясова – үлкен оқытыушы

Әжинияз атындағы Нөкис мәмлекетлик педагогикалық институты

Таянч сўзлар: ностандарт тест, ижодий кобилият, билиш, тушуниш, амалиётда қўллаш, тахлил, синтез, хулоса.

Ключевые слова: нестандартные тесты, творческие способности, знания, понимание, применение в практике, анализ, синтез и выводы.

Key words: non-standard tests, creativity, knowledge, understanding, practical application, analysis, synthesis and conclusions.

Жоқары оқыу орынларында оқытыушылар тәлим-тәрбия процесинде инновациялық технологиялардан пайдаланыуда тәжирий-белерди ийелеуде, алынған нәтийжелерди анализлеу, улыўмаластырыу, талабалардың билим хәм көнликпелердеги бослықларды анықлау, оларды сапластырыу жолларын белгилеуде айырым қыйыншылықларға дусласып атырғаны сыр емес.

Оқыу курслары бойынша дүзилген тест тапсырмаларының көпшилиги репродуктив дәрежедеги тест тапсырмалары болып, исши дәстүрде көрсетилген билим хәм көнликпелердің тек билимин анықлау имканын береді. Бундай тапсырмалар талабалардың өз бетинше хәм дөретиушилик көнликпелериниң раўажланыуына аз тәсир етеди [1:65, 2:37].

Бундай тест тапсырмалары талабалардың өзлестирген билимлерин хәм тәлим сыпатын анықлауда қыйыншылыққа алып келеди.

Соның ушын оқытыушылар тәлим-тәрбия процесинде талабалардың өзлестирген билим хәм көнликпелерин жетилистириуде хәм бахалауда репродуктив тест тапсырмалары менен бирге стандарт емес тест тапсырмаларынан пайдаланыу мақсетке муўапық.

Биз, бул мақалада усундай стандарт емес тест тапсырмаларын дүзиу алгоритмин көрип шығамыз. Талабалардан бундай тапсырмаларды шешиу ушын: Блум таксономиясы бойынша билиу оқыу мақсетине ерискенлигин тексериуде олар тәрәпинен бир тема бойынша мағлыұмат хәм информацияларды өзлестиргенлик дәрежесин анықлау мақсетке муўапық. Талаба пән темасы бойынша

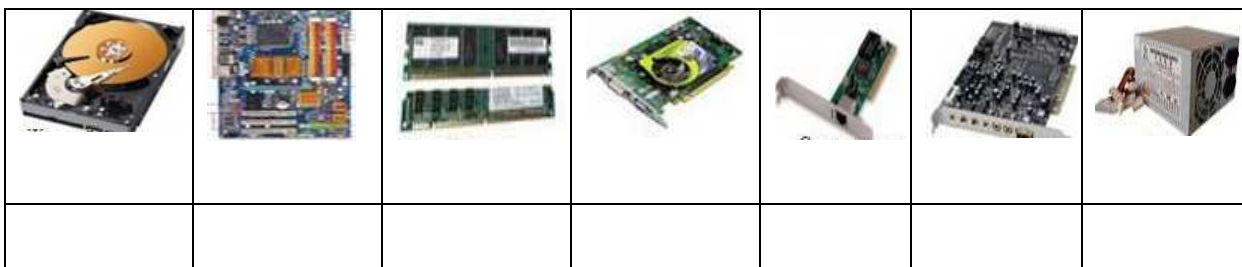
1. Объектлерди анықлауы;
2. Оларға анықлама бериуи;
3. Мағлыұматларды қайта ислеуи;
4. Өз пикирин баян етиуи;
5. Процесс, объект ямаса ўақияның мазмунын түсиндириуи;

6. Булардың өзине тән өзгешеликлерин ажыратып көрсетиуи талап етиледі.

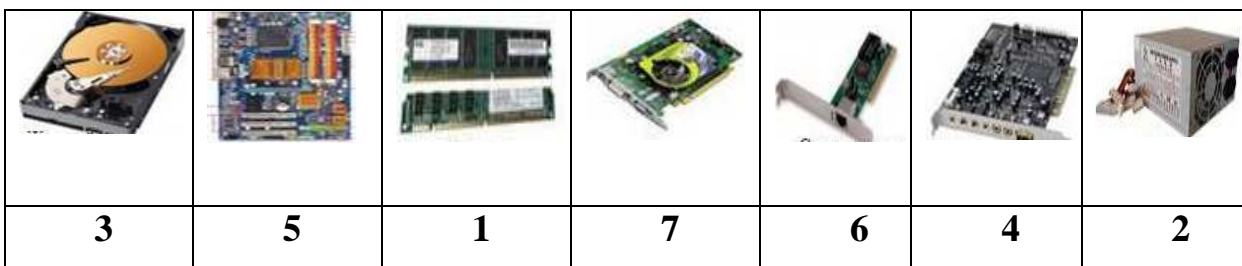
Енди Информатика пәниниң “Информатиканың математикалық тийкарлары” бабы бойынша стандарт емес тест тапсырмаларын дүзиуге мысаллар келтиремиз.

1-мысал Системалы блок қурылмаларын анықлаң хәм кестеге хәр бир сўўрет астына сәйкес келиуи санларды жазың:

1 - оператив яд, 2 - азықландырыу блогы, 3 - қатты диск, 4 - даўыс картасы, 5 - ана плата, 6 - тармақ картасы, 7- видео карта.

Шешилиуи: Сўўретли хәм көп жуўаплы стандарт емес тест жуўабы төмендегише болады.

Оқыу мақсетлеринде түсиниу – бул талабалардың оқыу мақсетлерине ерисиу ушын, тема бойынша үйренилип атырған машқалалардың шешимин табыу, әхмийетин аңлау, тийкарғы идеяны ажыратып көрсетиу

керек болады. Буның ушын олар тәрәпинен оқыу материалындағы пикирлерди улыўмаластырыу, тийкарғы идеяны қайта ислеу, өз пикирин баян етиу хәм оны қорғау талап етиледі. Буны төмендеги мысалда көрсетемиз.

2-мысал Компьютердің қосымша қурылмаларға сәйкесін кестенің оң тәрәпи менен жуплаң.

1	Плоттер	А	Мағлыұматларды телефон тармағы арқалы факсимил усыда узатыўшы қурылма.		
2	Сканер	В	Компьютердің арнаулы бөлими. Ол арқалы компьютерге сыртқы қурылмалар жалғанады.		
3	Порт	С	Қағаздағы мағлыұматты компьютерге киритиўши қурылма.		
4	Факс	Д	Компьютер басқарыўында графикалық, сүүрет яки диаграммалар сызыўшы қурылма.		
Жуўабы:		1-	2 -	3 -	4 -

Шешилиўи:

Жуўабы:	1-Д	2 –С	3 - В	4 - А
---------	-----	------	-------	-------

Теория хэм әмелият бирлигинде оқытыўшы оқыў тапсырмаларын дүзиўде талабалардың өзлестирген теориялық билимлерин жаңа күтилмеген ўақытта қолланыўды нәзерде тутыў керек. Бул тапсырмаларды орынлаў ўақытында талабалардан оқыў материалын қайта ислеўи, сәйкеслендириўи, проектлестириўи, моделлестириўи, қайта айтып бериўи талап етиледи.

3-мысал Төменде берилгенлердің қайсылары дурыс? Жуўаплар кестесине дурыс жуўапқа “Аўа”, қәте жуўапқа “Яқ” сөзлерин жазың.

Шешилиўи:

Сораў	1	2	3	4	5	6
Жуўап	Аўа	Яқ	Аўа	Яқ	Яқ	Аўа

Анализ оқыў мақсетине ерисиў ушын талабалар информацияны яки объектти бөлеклерге ажыратыўы, салыстырыўы, өзине тән айырмашылықларын ажыратып көрсетиўи зәрүр болады. Буны мысалда көрсетемиз.

4-мысал Төмендеги қурылмалардың есаплаў

1). Санақ системалары позициялық хэм позициялық емес санақ системалары түрлерине бөлинеди.

2). Позициялық санақ системаларына Рим санлары киреди.

3). Санлардың жазылыў хэм атамаланыўына санақ системалары делинеди.

4). 10 лық санақ системасынан 2лик санақ системасына өтип болмайды.

5). Позициялық санақ системалары хәзирги ўақытта улыўма пайдаланылмайды.

6). Позициялық санақ системасына 2 лик, 10 лық санақ системалары киреди.

техникасы раўажланыўының қайсы дәўирине тийислигин анықлаң.

1. Механикалық машиналарға шекемги дәўир;
2. Электрон есаплаў машиналар дәўири;
3. Электромеханикалық машиналар дәўири;
4. Механикалық машиналар дәўири.

Шешилиўи:

Жуўап	3	2	1	4
-------	---	---	---	---

Синтезлеў оқыў мақсетинің тийкарғы мазмуны талабалар тәрәпинен курс яки тема мазмунындағы тийкарғы идеяларды бирлестириў, процесс хэм объектлердің өзине тән қәсийетлерине қарай топарларға ажыратыў ямаса улыўмаластырыў хэм реконструкциялаў саналады.

Шешилиўи:

Қурылмалар	Жуўап
Тийкарғы	3, 6, 10
Қосымша	1, 2, 4, 5, 7, 8, 9

Жуўмақ жасаў оқыў мақсетинің тийкарғы мазмуны болып, талабалар тәрәпинен үйренілген пән курсы ямаса тема бойынша тәлим мазмунындағы мағлыұматларға баҳа бериў, критикалық пикир жүритиў көнликпелерин қолланып, пикирге қарсы пикир билдириўи, қоллап қуўатлаўы ямаса бийкар етиўи талап етиледи.

6-мысал Төменде берилгенлердің дурыс ямаса қәте екенлигин анықлаң. Жуўаплар

5-мысал Компьютердің тийкарғы хэм қосымша қурылмаларына сәйкес санларды кестенің оң тәрәпине жазың.

1. Тышқанша;
2. Принтер;
3. Монитор;
4. Дисклер;
5. Сканер;
6. Клавиатура;
7. Колонка;
8. Микрофон;
9. Модем;
10. Системалы блок

кестесине дурыс жуўапқа “Аўа”, қәте жуўапқа “Яқ” сөзлерин жазың.

1. А айтым шын мәнисин қабыл етсе, “А∧А” айтымының мәнисин анықлаң. Нәтийже: рас болады.

2. А айтым шын болғанда жалған, жалған болғанда болса шын мәнис алатуғын айтым пайда етиў әмели «логикалық бийкарлаў әмели» деп аталады.

3. А ∧ В. Бул А конъюнкция В деп оқылады.

4. А хэм В эпиўайы айтымлары бир ўақытта шын болғанда ғана шын болатуғын жаңа (курамалы) айтымларды пайда етиў әмели логикалық көбейтиў әмели конъюнкция (лат. Conjunction – ажыратаман) деп аталады.

5. Эпиўайы айтымлар үстінде әмеллер орынлап, курамалы айтымлар пайда етиўге болады.

6. Айтымлар эпиўайы хэм курамалы көринислерде болады.

Шешилиўи:

Сораў	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Жуўап	яқ	аўа	аўа	аўа	аўа	аўа	аўа	яқ	аўа	яқ

Демек, информатика пәнин оқытыўда талабалардың билим хэм көнликпелерин анықлаўда темаға байланыслы билиў, түсиниў, әмелиятта қолланыў, анализ, синтез, жуўмақ жасаў, сўўретли хэм көп жуўаплы стандарт емес тестлерден пайдаланыў мақсетке муўапық

7. Айтым – бул шын ямаса жалғанлығы хаққында сөз жүритиў мүмкин болған дерек гәп.

8. Логикалық қосыў дизъюнкция (лат. disjunctio – байланыстыраман) әмели, “А ∨ В” көринисинде жазылады.

9. Эпиўайы айтымлар – қандай да бир шәрт яки усыл менен байланыспаған хэм де тек ғана бир жағдайды аңлатыўшы айтымлар болып есапланады.

10. Курамалы айтымлар барлық ўақытта жалған болады.

болады. Стандарт емес тест тапсырмалары талабалардың пән бойынша өзлестирген билимлерин баҳалаўды әдил әмелге асырыў имканын береді. Сондай-ақ, талабаларға пән хэм оның тийкарғы бөлимлерин дәретиўшилиқ пенен анализлеўге хэм синтезлеўге жәрдем береді.

Әдебиятлар

1. Бекоева М.И. Педагогическая квалиметрия в управлении качеством образования студентов современного вуза. // Nauka-rastudent.ru. 2015. № 06 (18)
2. Толипова Ж.О. Педагогик квалиметрия. Маърузалар матни ва амалий машғулотлар. –Т.: ТДПУ. 2016.

РЕЗЮМЕ

Мақолада Информатика фанига доир ҳар хил мураккаблиқдаги ностандарт тест топшириқлари тақдим этилган. Ҳқитувчилар дарс жараёнида улардан дарсларга мос дидактик тест материалларини тезкор назорат ишлар учун танлаши мумкин. Мақолада ностандарт тест тузиш ва ечиш алгоритми кўрсатилган. Улар ўз-ўзини назорат қилишга, билимларни оширишга ва иждий фикрлашга ёрдам беради.

РЕЗЮМЕ

В статье предлагаются всевозможные нестандартные тестовые формы заданий разной степени сложности по курсу Информатики. Преподаватели смогут подобрать по ним необходимый дидактический тестовый материал для индивидуальных заданий и для тестового опроса контрольных работ во время занятий. К заданиям и задачам даны подробные ответы, что позволит учащимся использовать данный материал как для самоконтроля, так и для повышения уровня творческого подхода и систематизации знаний.

SUMMARY

The article deals with all possible non-standard test forms of tasks of different levels of complication in the subject Informatics. The teacher can choose the necessary didactic test materials for individual tasks and for test questionnaire of control works during the lessons. Answers to the tasks are given, which let the learners use the material both: for self-control and for increasing levels of creativeness and systematization of knowledge.

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОГО ПРОЕКТА ПРИ ИЗУЧЕНИИ АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА

М.Каллибекова - ассистент преподаватель

Ташкентский химико-технологический институт Кунградского содового завода

Т.Искендеров – ассистент преподаватель

Нукусский государственный педагогический институт имени Ажинияза

Таянч сўзлар: лойиха, етарли, етарли эмас, усул, тил, маълумот, инглизча, технология, ўз-ўзига таълим, ўз-ўзини назорат қилиш, ўз-ўзини баҳолаш, фаолият.

Ключевые слова: проект, достатки, недостатки, метод, язык, информация, английский, организация, технология, самообразование, самоконтроль, самооценка, деятельность.

Key words: project, advantages, disadvantages, method, language, information, English, organization, technology, self education, self control, self assessment, activity.

В настоящее время с развитием информационных технологий появилось множество возможностей использовать на практических занятиях телевидение, видео, компьютерные обучающие

программы, и преподаватели с удовольствием это делают [1:8].

Но, увы, видеофильмы и компьютерные программы - это уже готовый продукт, выполненный кем-то другим и вызывающий интерес у учащихся-

Матякупов С. Эркин Воҳидов шеърлятида инсон маънавий оламининг бадий ифодаси	50
Нуржанов М. 1980-жыллардағы карақалпақ поэмасында қахарман образының жасалығы өзгешелиги (К.Каримов дәретіўшилиги мысалында)	52
Тоқымбетова Г.А. «Айдос бий» дәстанларында тарийхий ўақыялардың хэм тарийхий тулғалардың сәўлелениўи	54
Төрткүлбаева Т. Қазақ-карақалпақ фольклоры менен әдебияты байланысларының айырым өзгешеликтери	56
Юнусзода З.Ю. Возеҳ саёҳатномасыда маърифатпарварлик ғоялари талқини	59
PEDAGOGIKA. PSIXOLOGIYA. METODIKA. PEDTEKNOLOGIYA	
Аймухаммедова Т. Улыўма орта билим беріў мектеплери хэм кәсип-өнер колледжлеринде оқыўшыларды кәсипке бағдарлаўда ўзликсизликти тәмийинлеў мәселелери	62
Бекимбетова А.А. Халқ педагогикасында ёшларга дехқончилик хақида тушунчалар бериш ва об –хавони аниқлашга ўргатиш тажрибалари	64
Jaksimova U.J. Qaraqalpaq tili (mámleketlik til) sabaǵında mashqalalı tálimnen paydalanıwdıń bazı bir máseleleri	67
Елмуратов Р.Х., Асенов Н.Ж. Обзор методических подходов в обучении иностранному языку	69
Ешмуратов Р.А., Сапарниязов И.А. Биология фанларини ўкитишда ностандарт тест топшириқларидан фойдаланиш масалалари	72
Эшонқулова Н.А. Кон саноати ишчи ходимларида соғлом турмуш тарзини қарор топтиришнинг дифференциал хусусиятлари	75
Файзуллаева Г.Ш. Адабиёт ўкитишнинг узвийлик ва узлуксизлигини таъминлаш – ўқувчи компетенцияларини шакллантириш омили	78
Ильясова З.К. Оқытыўда тәлим мазмунының бөлимлери бойынша өзлестириў дәрежелерин анықлаў	81
Каллибекова М., Искендеров Т. Использование образовательного проекта при изучении английского языка	83
Клычева З.П. Оқытыўшы – оқыўшы – шаңарақтың өз ара қарым-қатнасы бойынша мәсләхәт беріў машқалалары	86
Кочкарова Э. Вопросы подготовки учебника по новейшей истории Каракалпакстана для академических лицеев	88
Қалжанов П.У., Тойлибаев С.М., Қеңесбаева Д.Б. Спорт тараўындағы маркетингтің айырым өзгешеликтери	91
Маматов Д.Н. Умумқасбий фанларни ўкитишда лойихалаш методини адаптациялаш.....	93
Muradkasimova K.S. Ten effective tips which bring to effective assessment in teaching adults	95
Пазылов А. Той – тәрбия қуралы сыпатында	96
Сулётбаева Э. Шаңарақ - суицидаль хәрәкетлерди сапластырыў факторы сыпатында.....	98
Турениязова А.И., Каналиева Н.Н. Информация қәўипсизлиги пәнин аралықтан оқытыў ушын дидактикалық материаллар жаратыў мәселелери	101
Утанов У. Бўлажак ўқитувчилар маънавиятини шакллантириш мезонлари ва кўрсаткичлари	102
Zohidova S.R. Bo`lajak o`qituvchilarni kasbiy ijtimoiylashtirishning metodologik masalalari	107